HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והכא קרא אשכח [א] ודרשי לכתוב רחמנא אם משדה מקנתו אשר לא [ב] שדה אחוזתו אי נמי אשר לא שדה אחוזה מאי משדה [ג] אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה: הכהנים והלוים מקדישין לעולם וכו': בשלמא גואלין אצטריך לאפוקי [ד] מדישראל דלא פרקי אלא עד יובל קא משמע לן דכהנים ולוים גואלין לעולם אלא מקדישין מאי איריא כהנים ולוים אפי' ישראל נמי וכי תימא בשנת היובל עצמה הניחא (א) לשמואל דאמר בשנת היובל עצמה לא קדשה קמ"ל דכהנים ולוים מקדישין לעולם אלא לרב מאי איריא כהנים ולוים אפי' ישראל נמי ולטעמיך בין לפני היובל בין לאחר היובל למה לי אלא איידי דתנא רישא לפני היובל ולאחר היובל תנא [ה] סיפא נמי בין לאחר היובל בין לפני היובל ואיידי דתנא רישא אין מקדישין ולא גואלין תנא נמי סיפא מקדישין וגואלין:

הדרן עלך אין מקדישין

המקדיש א את שדהו בשעה שאין היובל [ו] אומר לו פתח אתה ראשון שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש: מעשה באחד שהקדיש שדהו מפני רעתה אמרו לו פתח אתה ראשון אמר הרי היא שלי באיסר אמר רבי יוסי לא אמר זה באיסר אלא בביצה שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף [ז] אמר לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו:

גמ' המקדיש שדהו בשעה כו': אומרין והתניא (ב) כופין מאי ב אומרין נמי כופין ואיבעית אימא מעיקרא אומרין אי צאית צאית ואי לא כופין: שהבעלים נותנין חומש וכו': מאי איריא שהבעלים נותנין חומש תיפוק ליה דאיידי דחביבה עליה טפי ופריק לה ועוד מצות גאולה באדון חדא ועוד קאמר חדא דאיידי דחביבה [ח] עליה טפי ופריק לה ועוד (ג) ג מצות גאולה באדון היא ועוד שהבעלים נותנין חומש: מעשה באחד שהקדיש שדהו וכו': לימא בהא קמיפלגי דר"י סבר שוה כסף ככסף ורבנן סברי שוה כסף אינו ככסף והא קי"ל (ד) דשוה כסף ככסף ד דכולי עלמא שוה כסף ככסף והכא בפודין (ה) בדבר שאין בחומשו שוה פרוטה קמיפלגי ת"ק סבר איסר דאיכא בחומשו שוה פרוטה ורבי יוסי [ט] כביצה נמי פרקינן: [י] אמר לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו: סתמא כרבנן: **מתני'** ה אמר אחד הרי היא שלי בעשר סלעים ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים ואחד אומר בארבעים ואחד אומר בחמשים חזר בו של חמשים ממשכנין מנכסיו [יא] עד עשר חזר בו של ארבעים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של שלשים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשרים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשר מוכרין [יב] אותו בשוויו ונפרעין משל עשר את המותר ו הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם אומרים בעשרים [יג] הבעלים ו קודמין מפני שהם מוסיפין חומש אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ואחת

הבעלים

והכא קרא אחרינא אשכח ודרוש. דהקדישה ואח"כ מת אביו תיהוי אחוזה [יד] דאל"כ דלא רבי לן קרא אלא מת אביו ואח"כ הקדישה ניכתוב קרא אשר לא (א) אחוזתו ומתרביא הא דר' מאיר דדריש [כו:] ילתה זו שהיא כבר אחוזה: **משדה למה לי.** ש"מ לכדאמרינן [שם] למדרש הקדישה ואח"כ מת אביו: **ילתה זו.** שבשעת הקדש היתה ראויה להיות שדה אחוזה: **אפי' ישראל נמי.** דהא תניא ברים פירקין (דף כד.) מקדישין [טו] לפני היובל וכו' [טז] (ואי משום דקתני מתני' אין מקדישין פחות משתי שנים לפני היובל הא אוקימנא (שם) דעלה טובה קמ"ל): **הניחא לשמואל דאמר.** גבי ישראל לא קדשה אצטריך לאשמועי' דגבי כהנים [יז] קדשה: [יח] **אלא לרב.** ליכא למימר הכי דמהיכא תיתי לן (ב) מקראי: **איידי דתנא רישא.** (ג) [יט] ישראל תנא סיפא גבי לוים:

הדרן עלך אין מקדישין

המקדיש שדהו בשעה שאין היובל. בזמן שאין היובל נוהג: **פתח אתה ראשון.** בכמה אתה רולה לפדותה ומפני ריוח של הקדש שואלין לו תחלה: **שהבעלים נותנין חומש.** ולהכי נקט בשעה שאין היובל נוהג דבזמן [כ] שנוהג אין לריך לשואלו בכמה תפדנה שהרי דמיה קלובין בית כור בנ' סלע ובשדה אחוזה קא איירי ובזמן שאין יובל נוהג נפדית בשוייה כדתניא בשילהי פירקין [כט.] אין שדה אחוזה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: **מפני רעתה.** שהיתה יליאתה מרובה על השבח: **לא אמר זה באיסר אלא.** הרי היא שלי בבילה [כא] שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף: **אמר לו.** הגזבר: **הגעתיך.** הרי היא שלך: **גמ' והתניא כופין.** את הבעלים לפתוח ראשון: **דמלות גאולה באדון.** בפ"ק דבכורות (דף יג.): **טפי ופריק לה.** מוסיף ופודה [כב] יותר מאחר אדם: **מלות גאולה באדון.** דכתיב (ז) ואם לא יגאל ונמכר בערכך אלמא מלות גאולה קודמת למכירה: **והא קי"ל שוה כסף ככסף.** דאמרי' בבבא קמא (ז.) ישיב (ח) לרבות שוה כסף אפי' סובין: **הך סתמא.** דקתני מפסיד איסר ולא קתני נמלא מפסיד בילה רבנן היא ולא רבי יוסי: **מתני' ממשכנין מנכסיו עשר סלעים.** נמלא ביד גזבר עשרים וכן [כג] שלשים יתן שלשים הרי חמשים: **אמר אחד הרי היא שלי בכ"א.** לאחר שאמרו בעלים בעשרים:

הבעלים

המקדיש שדהו בשעה שאין היובל נוהג. פירוש בזמן שאין היובל נוהג דאז הוא נפדה בשוייו ויש בו ריוח להקדש לפתוח תחלה הבעלים מפני החומש אבל בזמן שהיובל נוהג הוא נפדה לפי זרעו בנ' סלעים בית זרע חומר שעורים ובשדה אחוזה איירי ובזמן הבית איירי דאיכא רווחא להקדש דאי שלא בזמן הבית מחללו אם ירלה אפי' לכתחלה על שוה פרוטה לפי שאין בו ריוח להקדש דלאיבוד אזיל כדאיתא לקמן בסוף פירקין (דף כט.) ההוא דאחריס לנכסיה אתא לקמיה דרב יהודה א"ל שקול ד' זוזי אחיל עלייהו ושדינהו בנהרא וליסתרי לך וא"ת היאך נמלא בזמן שאין היובל בזמן הבית י"ל בזמן שגלו ישראל דבעינן כל יושביה עליה: **אמר** ר' יוסי כו'. תימה איך היה זה המעשה בימי ר' יוסי והלא ר' יוסי לא היה בזמן הבית ואם כן לא הולרך לפתוח תחילה בבעלים וי"ל דפליג על פי הקבלה ע"פ שאירע בזמן הבית א"נ אפי' שלא בזמן הבית גאולה בבעלים תחילה כדכתיב (ויקרא כז) אם לא יגאל ונמכר: **מאי** אומרין כופין. וא"ת מ"ש דלריך כפיה הכא טפי מכל הני דתנן בסוף פ"ק דבכורות (דף יג.) מלות פדייה קודמת למלות עריפה מלות יעידה קודמת למלות פדייה מלות ייבום קודמת למלות חלילה מלות גאולה באדון [כד] קודמת (למלות) לכל אדם ומפיק כולהו מקראי התם ולא אשכחן כפייה כי אם בזה וי"ל דשאני הכא דיכול לבא לידי תקלה אם יהנו העולם ממנה:

רבי יוסי סבר בכביצה נמי פרקינן. ובפ' הזהב (ב"מ דף נג:) איכא פלוגתא איכא מ"ד בו ובחומשו ואיכא מאן דאמר בו אע"ג שאין בחומשו ונראה דכביצה היינו שוה פרוטה:

למימרא

מסורת הש"ס

(א) לעיל כד., (ב) [תוס' פ"ד ה"ט], (ג) [בכורות יג.], (ד) [קדושין ז: ח. טז.], (ה) [ב"מ נג:], (ו) [שם], (ז) [ויקרא כז], (ח) [שמות כא],

מוסף רש"י

קרא אשכח ודרשי. לרבויי מינה אף הקדישה ואח"כ מת אביו, דא"כ דלא מרבי אלא מת אביו ואחר כך הקדישה, לכתוב קרא אשר לא אחוזתו, ולא לכתוב משדה (גיטין מח.).

הדרן עלך אין מקדישין

מצות גאולה באדון היא. המתפיס בהמה לבדק הבית, מלות פדייתה באדון קודם לכל אדם (בכורות יג.). **הבעלים אומרים בעשרים.** גבי מקדיש ופודה הקדשו תנן לה (ב"מ נג:). **שהם מוסיפין חומש.** ועשרים שלהן הוו כ"ה, דאילו שאר כל אדם לא יוסיף חומש (שם).

רבינו גרשום

והכא קרא. יתירא: **אשכח ודרוש.** דיצאת זו שראויה להיות שדה אחוזה ולא משום טעמא דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי: קמ"ל דכהנים ולוים גואלים לעולם. אפי' בשנת היובל: אמר לך רב ולטעמיך כיון דבשנת יובל עצמה מקדיש ש"מ [כ"ש] בין לפני יובל ובין לאחר היובל ולמה לי למיתנייה **אלא איידי דתנא רישא.** דמתניתין אין מקדישין לפני היובל ולא גואלין אחר היובל פחות משנה **תנא** נמי **סיפא** בין לפני יובל וכו' ואיידי דתנא אין מקדישין [ולא גואלין **תנא** נמי **סיפא** מקדישין] וגואלין. ולעולם מקדישין לא אצטריך למתני אלא גואלין איצטריך כדאמר ואיידי דתני גואלין לעולם תנא מקדישין לעולם:

הדרן עלך אין מקדישין:

אומרים לו. להמקדיש בשעה שמכריזין אותה לפדותה [אומר לו לבעלים] **פתח אתה ראשון** בכמה אתה רוצה לפדותה לפי שאם לא ימצא מי שירצה לפדותה ביוקר מן הבעלים מוטב שיפדוה הבעלים משום ריוח הקדש **לפי שהבעלים מוסיפין חומש** על פדיונן: **מפני רעתה.** או מפני שהיה המס שלה מרובה או לפי שהיציאה היתה יתירה על השבח: **ואמרו לו פתח אתה ראשון ואמר הרי היא שלי באיסר.** שלא היה מחשבה ביותר מפני רעתה: **אמר רבי יוסי** לא כן היה המעשה. כלומר שלא אמר הרי היא שלי באיסר אלא הרי היא שלי בביצה. ומכאן אתה למד שהקדש אינו כמעשר שני שאינו פודה אלא בכסף אלא דהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף: **[אמרו לו] הגעתיך.** תהא שלך ותן האיסר: **נמצא מפסיד את האיסר.** שנתנו להקדש: **ושדהו לפניו.** היא שלו עם רעתה ויש לו ב' הפסדות אחד שחזרה לו שדהו ואחד שהפסיד האיסר: **גמ': והתניא כופין.** משום (דהוא הקדיש) [ריוח הקדש] כדי שיוסיף חומש: **דאיידי דחביבא ליה טפי ופריק.** כלומר לפי שהוא מכיר אותה יותר מאחר כמה היא עושה יוסיף בפדיונה יותר ממי שאינו מכירה: **ועוד מצות גאולה באדון.** כדתנן בפרק קמא דבכורות מצות גאולה באדון קודם לכל אדם: **חדא ועוד קאמר כו'.** והא קי"ל בכל דוכתא שוה כסף ככסף חוץ ממעשר שני: **בביצה נמי פרקינן.** אע"ג דאין בחומשה שוה פרוטה: **סתמא כרבנן** דהיינו ת"ק [דר"י] דאמר בחומשה בעינן פרוטה [דאמר הרי היא שלי באיסר ושמעינן מינה שאין פודין בדבר שאין בחומשו שוה פרוטה]: **מתני': ואחד אומר בחמשים.** כשומא של תורה [דכתיב] בחמשים שקל כסף: **חזר בו של חמשים.** שנתחרט בו: **ממשכנין מנכסיו עד עשר.** כלומר שממשכנין אותו כשיעור אותו תוספת שהוסיף יותר מאחרים דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכן כולם ממשכנין אותן כשחזרו בהן כשיעור כל אחד מה שהוסיף על חברו: **חזר בו של עשר מוכרין אותה בשוויה.** ואם לא יכלו למוכרה [בעשר] נפרעין משל עשר את המותר עד שיהא להקדש בה עשר סלעים הואיל וזה שמאה בעשר סלעים:

עין משפט נר מצוה

א א ב ג מיי' פ"ה מהל' ערכין הלכה א:

ב ד מיי' שם פ"ז הלכה א:

ג ה מיי' פ"ח מהלכות ערכין הלכה ג:

ד ו מיי' שם הלכה ה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והכא קרא וכו' אשר לא שדה אחוזתו ומתרביא: (ב) ד"ה אלא לרב וכו' תיתי לן דלא מקדשין כיון דלא ילפינן מקראי: (ג) ד"ה איידי וכו' רישא גבי ישראל:

שינויי נוסחאות

א] אשכח ודרוש לכתוב (ש"מ), ב] תיבת שדה נמחק (ש"מ), ג] תיבת אחוזתו נמחק (ש"מ), ד] לאפוקי מישראל דלא (ש"מ), ה] תנא נמי סיפא בין לפני היובל בין לאחר היובל (ש"מ), ו] היובל. ס"א נוהג: אומרים לו (ש"מ), ז] אמרו לו הגעתך (ש"מ), ח] דחביבא ליה טפי ופריק (ש"מ), ט] יוסי סבר בביצה נמי (ש"מ), י] אמרו לו הגעתך (ש"מ), יא] מנכסיו עשר [ותיבת עד נמחק וכן לקמן] (ש"מ), יב] מוכרין אותה בשוויה (ש"מ), יג] בעשרים. ס"א בעשרים ואחד (ש"מ), יד] דא"כ ל"ק. ובדפ"ר וא"כ, טו] מקדישין בין לפני (ש"מ), טז] ל"ק מ"ז, יז] כהנים ולוים קדשה (ש"מ), יח] גי' ל"ק אלא לרב מאי איריא וכו' ואי משום דקתני מתני' אין מקדישין פחות משתי שנים לפני היובל ואשמועינן דכהנים מקדישין ליכא למימר הכי דמהיכא תיתי לן כיון דלא ילפינן מקראי דהא אוקימנא דעצה טובה קמ"ל כנ"ל, יט] רישא גבי ישראל תנא סיפא גבי כהנים ולוים (ש"מ), כ] דבזמן שהיובל נוהג אין (ש"מ), כא] בבילה ואפ"ה אמר לו גזבר הרי (לך) [היא] שלך שהקדש (ש"מ), כב] ופודה אותה יותר (ש"מ), כג] ובן, יעב"ץ, כד] הוא קודם לכל אדם (ש"מ),

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה אמר ר' יוסי נ"ב וכתב הרא"ש ז"ל וז"ל א"ר יוסי לא אמר זה אלא בכביצה, משמע דקאמר דהכי הוה עובדא, ובתוספתא (פ"ד ה"ח) תניא א"ר יוסי אפילו לא אמר זה אלא בכביצה דהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף ע"כ: